

VRTEC JARŠE

ROŽIČEVA 10

1000 LJUBLJANA

EMOCIONALNE IN SOCIALNE ZNAČILNOSTIH MLAJŠIH NADARJENIH OTROK

15.12.2015

AVTORICA: DIANA ŠUMENJAK

Povzetek:

- opozorilo na obstoječo problematiko nadarjenosti in z njo povezane emocionalne in socialne značilnosti predšolskih otrok
- problem čustvenega prilagajanja
- problem identifikacije nadarjenih otrok v predšolskem obdobju ter prepoznavanju njihovih značilnosti ter prepoznavanju njihovih specifičnih potreb
- vloga odraslih, predvsem vzgojiteljev

Abstract:

- drew attention to the existing problem of giftedness and the related emotional and social characteristics of children
- the problem of emotional adjustment
- the problem of identification of gifted children in pre-school age and identifying their characteristics and identifying their specific needs
- the role of adults and educators

Ključne besede: vzgojitelj, nadarjeni predšolski otroci, emocionalne značilnosti

UVOD

Od vzgojiteljev in učiteljev se pričakuje, da se bodo znali spoprijeti z vzgojo in izobraževanjem tudi nadarjenih in talentiranih otrok. Od njih se pričakuje, da bodo take otroke pravočasno odkrili in nato ustrezno skrbeli za njihov pospešen razvoj na vseh razvojnih področjih, predvsem pa tistih, ki nadpovprečno razvojno izstopajo.

Pozablja pa se, da imajo ti otroci posebne potrebe in zato tudi lahko posebne težave.

Glavni cilj vzgoje in izobraževanja nadarjenih je spoznati in negovati posebne sposobnosti in hkrati zadovoljiti njihove specifične potrebe.

Pravica vsakega otroka je, da napreduje tako hitro kot mu to omogočajo njegove razvojne predispozicije. Po tem načelu ima vsak otrok pravico do najboljšega vzgojno - učnega programa, najskrbnejše pozornosti in največje ljubezni ter spoštovanja. Samo varen, ljubljen in vesplošno sprejet nadarjen otrok bo lahko izrazil vse svoje potenciale, ki so mu bili položeni že v zibko.

Govorim o skupini otrok, katerih potrebe so drugačne, a jih obstoječi sistem, ki je narejen po meri povprečnega otroka, ne zmore prav in vedno zadovoljiti.

Velik problem predstavljajo tisti nadarjeni otroci, ki so zaradi različnih vzrokov prezrti in niso spoznani kot nadarjeni in ki niso deležni zadostne potrditve, sprejetosti in podpore, zaradi česar lahko kažejo znake čustvene in socialne neprilagojenosti.

Namen tega prispevka je opozoriti na posebne potrebe mlajših nadarjenih otrok, ki so drugačne od potreb povprečnega otroka ter poglobljeno osvetliti tudi s tem povezan problem emocionalno socialne neprilagojenosti. Za vzgojitelja, učitelja in starše je pomembno, da s svojim znanjem in razumevanjem otrokovih potreb ter njegove s tem povezane drugačnosti spodbujajo razvoj njegove celotne osebnosti. Samo varen, zadovoljen in srečen nadarjen otrok bo lahko samozavestno in brez omejitev pokazal, kaj že zmore in kaj zna, ter se tako uresničil.

Veliko bi se še moralo spremeniti, da nadarjenih otrok tudi v prihodnje ne bi zanemarjali, kajti vsak otrok, ki ima posebne sposobnosti, ja dragocena školjka, le biser v njem je potrebno

odkriti in mu pomagati, da zablesti v vsem svojem bogastvu, ki bo oplemenitilo nas vse (Glogovec, 1990).

OPREDELITEV PROBLEMA

V prispevku bom poskušala prikazati vlogo in naloge staršev, vrtcev, šol in družbe pri odkrivanju čustvenih potreb nadarjenih mlajših otrok in s tem tudi razvoj drugačne osebnosti ter emocionalne težave, s katerimi se srečujejo mlajši nadarjeni otroci ter kako jim pri tem pomagati.

V prvem delu prispevka bom opredelila emocionalne in socialne značilnosti mlajših nadarjenih in dejavnike, ki vplivajo na njihov čustveni razvoj in z nadarjenostjo povezane posebne potrebe. Omenila bom tudi najbolj pogoste čustvene težave, s katerimi se srečujejo nadarjeni otroci, kakšna je vloga staršev, vzgojiteljev in učiteljev pri odkrivanju in spodbujanju nadarjenosti ter preprečevanju čustvenih in socialnih težav in s tem povezane vedenjske motnje nadarjenih otrok.

V drugem delu pa bom na kratko povzela raziskovalni del, s katerim sem želela osvetliti problem, ki lahko nastane zaradi neznanja, nerazumevanja in ne sprejemanja drugačnega otroka, otroka, ki je nadarjen in svojo emocionalno ranljivost ne kaže vedno na nam znani način, temveč jo izraža na nam nesprejemljivi način, kot so motnje vedenja.

ZNAČILNE LASTNOSTI NADARJENIH OTROK

Nadarjeni otroci so otroci kot vsi drugi. Imajo večino običajnih otroških zanimanj in lastnosti, tako dobrih kot slabih. Kljub temu pa rezultati različnih raziskav kažejo, da imajo zelo bistri otroci in ljudje lastnosti, po katerih se vendarle opazno razlikujejo od svojih manj sposobnih vrstnikov (Jelenc, Svetina, 1975).

Raziskave kažejo, da se prvi znaki otrokove kasnejše nadarjenosti pojavijo že zelo zgodaj, kmalu po rojstvu. Razlike so vidne predvsem v neobičajnem odzivanju na dražljaje v okolju.

Psihologinja Brownova (Glogovec, Žagar, 1990) pojasnjuje rezultate spremljanja razvoja nekaterih otrok, ki so se kasneje izkazali za nadarjene. Štiri glavne značilnosti naj bi opozarjale na otrokovo potencialno nadarjenost:

1. ***Široko in bogato senzorno odkrivanje:*** otrok neha jokati, da bi bil lahko pozoren na vidne dražljaje. Vidni dražljaji mu spodbudijo kontakt med rokami in usti. Drugače se

odziva na slušne dražljaje – pri slušnem dražljaju utihne sam od sebe. Vid in sluh funkcionirata bolje kot pri drugih otrocih, predvsem dobro zaznava oddaljene dražljaje.

2. **Kljubovalen odnos do vsiljivih dražljajev:** upiranje vsiljenemu sedenju v posteljici, nenavadna upornost in selektivnost – dudko sprejme samo v določenih položajih.
3. **Neka notranja naravnost:** odraža se v nenavadnem izrazu obraza in široko odprtem pogledu; to daje videz neobičajne razvitosti dojenčka.
4. **Sposobnost samostojnega odzivanja na dražljaje:** neodvisno od drugih oseb. Pomemben indikator nadarjenosti je tudi *spomin*. Potencialno nadarjeni otroci si namreč ponavljajoče dražljaje bolje zapomnijo kot drugi otroci, zato nanje ponovno ne reagirajo. Te otroke naj bi spoznali tudi po nekaterih **emocionalnih značilnostih**, saj je miselni razvoj povezan z emocionalnim razvojem.

Med najpomembnejše emocionalne pokazatelje nadarjenosti v zgodnjem otroštvu psihologi uvrščajo: emocionalno občutljivost, samopodobo in vztrajnost ter motivacijo.

Močen pokazatelj nadarjenosti je tudi otrokova radovednost.

EMOCIONALNA OBČUTLJIVOST

Nadarjeni otroci so čustveno dosti bolj občutljivi kot drugi otroci in tega **ne znajo skrivati.**

Prizadenejo jih dogodki, ki povprečnih ne vznemirijo, vendar pa njihov odziv druge otroke včasih moti, pogosto pa tudi vznemirja. Nadarjeni otroci se zelo intenzivno vživljajo v igro in jo vzamejo zares in zato ne prenesejo prekinjanja igre ali poseganja vanjo. Prav v tem jih povprečni otroci večkrat motijo, ker bi radi kaj drugega, vendar nadarjeni otroci vztrajajo pri svoji igri. V igro ali katerokoli drugo delo se vživljajo tako intenzivno, da pozabijo na vse ostalo. Ravno zaradi tega prihajajo v konfliktno situacije z drugimi otroki in vzgojiteljicami, saj na ta način motijo dnevno rutino v vrtcu. **Zaradi te emocionalne občutljivosti se dostikrat razvije tudi emocionalna ne prilagojenost.**

SAMOPODOBA

Področje čustvenega in osebnostnega razvoja, na katerega ima vzgojno-izobraževalni sistem velik vpliv, je pojmovanje in vrednotenje samega sebe kot človeka in kot vrstnika v vrtcu in šoli. Zato je zelo pomembna vloga vzgojno-izobraževalnih ustanov pomagati nadarjenemu

otroku, da si oblikuje realistično mnenje o sebi in o svojih sposobnostih ter da si pridobi osnovno samozavest.

Samozavest opredeljujejo različni, toda istovetni pojmi in izrazi, in sicer:

- **Pojem o sebi**, ki je skupek vseh idej, ki jih imamo o sebi, o svojih sposobnosti in o svoji duševnosti. Pojem o sebi se izoblikuje postopno in vpliva na ravnanje, odločanje, prizadevnost, vztrajnost in druge značilnosti v storilnostnih situacijah.
- **Samopodoba**, ki je splet pojmov, predstav, sodb in prepričanj o sebi, kot jih »vidi« oziroma zaznava jaz (Musek, 1992).
- **Samovrednotenje**, ki je stalni proces, v katerem se tudi na osnovi mnenj pomembnih drugih (starši, vzgojitelji, vrstniki, učitelji) vrednotimo in primerjamo z drugimi. Tu gre za odnos in stopnjo skladnosti med tem, kako vidim samega sebe (samopodoba), kakšen bi želel biti (idealen jaz) in kakšnega me vidijo »pomembni drugi«. Kadar je razkorak med željami in resničnostjo prevelik, je rezultat takega vrednotenja slabo mnenje o sebi in občutek manjvrednosti.

Pozitivna slika o sebi je osnova za občutek lastne vrednosti, samospoštovanja in pričakovanja uspeha v različnih aktivnostih nadarjenega otroka. Pozitivna samopodoba je pomembna tudi za postavljanje visokih ciljev in za doseganje visokih rezultatov (Marentič-Požarnik, 2000).

Splošna slika o sebi je sestavljena iz posameznih elementov:

- **Socialnega pojma o sebi** (kakšen sem v odnosu z vrstniki in s pomembnimi drugimi, npr. koliko sem družaben, priljubljen, podredljiv?)
- **Čustvenega pojma o sebi** (ali sem pretežno dobro ali slabo razpoložen, se hitro razburim in kako obvladam svoja čustva?)
- **Telesni pojem o sebi** (kakšne so moje telesne sposobnosti in spretnosti, kakšen je moj telesni videz?) Ta je bolj pomemben v obdobju adolescence, ko se videz hitro spreminja.
- **Intelektualni pojem o sebi** (deli se na pojem o sebi pri jezikih, tehniki, naravoslovju, družboslovju, itd.)

Vsi ti elementi, ki sestavljajo splošno sliko o sebi, izhajajo iz dveh vrst podatkov:

- Iz podatkov, ki jih otrok dobi iz objektivno doseženih rezultatov pri neki aktivnosti.
- Iz mišljenja, pogovorov in pohval otroka s strani staršev, vzgojiteljev, učiteljev in vrstnikov.

Problemi samospoštovanja pri nadarjenih otrocih najpogosteje nastanejo zaradi njegovih specifičnih osebnostnih lastnosti, te pa so:

- **Zgodnejši govorni razvoj in zgodnejše samovrednotenje.**
- **Nagnjenje, da sebe opazujejo zelo kritično.**
- **Zavest otroka, da je drugačen.**
- **Hitrejši prehod skozi stopnje razvoja.**

(Smutny, 1991)

Neskladnost med pospešenim govornim in spoznavnim razvojem in neprimerna komunikacija z vrstniki lahko otroka zmedeta, tako da si ustvari negotovo sliko o sebi. Takemu otroku pomagamo tako, da ga učimo, da sprejme svojo drugačnost kot pozitiven del svoje osebnosti. Otrok se mora zavedati, da so njegovi različni interesi, stil spoznavanja in učenja ter drugi deli njegove osebnosti prav tako vredni, čeprav niso običajni. *Te njegove posebnosti ga namreč oddaljujejo od povprečja.*

Nadarjeni otroci so tudi perfekcionisti in zato pogosto tudi zelo samokritični. Ta lastnost jih pogosto vodi v frustracijo. Primer frustriranega predšolskega otroka, ki postane frustriran zato, ker ne more natančno narisati tistega, kar želi. Možgani rastejo in se razvijajo veliko hitreje kot roke. Zato to otroku tudi razložimo in mu pokažemo, da ga sprejemamo takega kot je in da ga imamo radi. Otrok se bo lažje sprejel, če bo vedel, da je sprejet in ljubljen.

Inteligentnost in občutljivost nadarjenega otroka povzročata, da je zelo ranljiv za neadekvatno in nepopolno sliko o sebi. Negativna slika o sebi pa je glavni razlog, zakaj nekateri nadarjeni otroci ne uspejo izkoristiti svojih sposobnosti.

Zato moramo odrasli nadarjenemu otroku nuditi priložnost in pogoje, da bodo izkusili in cenili sebe kot edinstveno in neponovljivo osebo.

RADOVEDNOST

Tudi radovednost je ena izmed zgodnjih pokazateljev otrokove nadarjenosti v zgodnjem otroštvu. Radovedni in vedoželjni otroci svoje starše zasipavajo z vprašanji. Informacije

veliko hitreje predelajo, zato potrebujejo več in več informacij. Predvsem pa ti otroci želijo čisto natanko vedeti in zato odrasle velikokrat spravljajo v obup.

Ko ti otroci raziskujejo nek problem, se mu lahko popolnoma predajo. K temu jih žene neka notranja potreba, ki je pri nadarjenemu otroku veliko močnejše izražena kot pri povprečnih vrstnikih.

Nadarjeni otroci so zelo občutljivi na razne prepovedi in omejevanja dejavnosti, zato dostikrat težko sprejmejo avtoriteto, kar pa seveda otežuje njihovo vzgojo (Landau, 1990).

MOTIVACIJA

Motivacija je ena izmed glavnih emocionalnih pokazateljev otrokove nadarjenosti. Izhaja iz otrokove radovednosti, interesa, vedoželjnosti. Notranje motiviran otrok uživa v procesu učenja, raziskovanja in odkrivanja novih stvari.

Pomembna osnova, oziroma predpostavka svobodnega razvoja motivacije, je občutek varnosti.

Za motivirane nadarjene otroke je značilno, da se:

- Določenim problemom se popolnoma predajo.
  - Prizadevajo si, da bi naloge vedno povsem rešili.
  - Pri rutinskih nalogah se dolgočasijo.
  - Če jih naloga zanima, ne potrebujejo skoraj nobene zunanje motivacije.
  - Težijo k popolnosti.
  - So zelo samokritični.
  - Ne zadovoljijo se s svojim tempom ali rezultatom.
  - Radi delajo neodvisno, da bi imeli dovolj časa za lastno razmišljanje o problemu.
  - Zastavljajo si visoke storilnostne cilje in rešujejo (samo) zastavljene naloge z minimalnimi navodili in pomočjo odraslih.
  - Zanimajo jih mnogi »odrasli problemi«, kot je religija, politika, spolnost.
- (Nagel, 1987)

Seveda sta motivacija in okolje pomembna dejavnika, ki odločata ali se bosta nadarjenost in ustvarjalnost uveljavili. Na tem področju korenini večina konfliktov, s katerimi se spopadajo nadarjeni otroci ter njihovi starši in vzgojitelji.

POMEN EMOCIONALNE VAROVALNE SOCIALNE MREŽE

Psihiater z londonske univerze, Michael Rutter, je odkril, katere značilnosti pomagajo nadarjenim otrokom odrasti, še posebno v težkih situacijah (brez staršev), da kljub temu izkoristijo svoje sposobnosti. To so:

- Občutek samozaupanja in lastne vrednosti.
- Občutek samovplivnosti, občutek posameznika, da je gospodar svoje prihodnosti.
- Možnost vzpostaviti dober socialni odnos, iz katerega lahko črpa občutek varnosti (Rutter in Madge, 1976 po Nagel, 1987).

Tako je za razvoj nadarjenosti ključnega pomena razvijanje varnosti, zaupanja in samozaupanja. Ob vsem tem pa je tudi zelo pomembno, da otrok pravočasno zapušča zaščitniški odnos starejše osebe in se začne zanašati na lastne sposobnosti, zmožnosti in samousmerjanje.

OSAMLJENOST IN SOCIALNA IZOLACIJA

Osamljenost in socialna izolacija sta problem, s katerima se morajo nadarjeni pogosto spopadati. Mnogi že v predšolski starosti uvidijo, da jih vrstniki ne razumejo. Npr. dveletna prednost v razvoju pomeni, da se interesne dejavnosti ne skladajo z željami vseh otrok, saj so otroci v oddelkih razporejeni glede na kronološko starost in ne glede na mentalno starost. Ti interesni konflikti se v šoli le nadaljujejo, kar je za nadarjene pomembno, ker tako težje izmenjujejo svoja mnenja in spoznanja z drugimi. Zaradi razlik v razvoju z vrstniki naletijo na nerazumevanje, nezanimanje in zavračanje.

Socialno izolacijo v vrtcu in šoli še bolj okrepi nevoščljivost in škodoželjnost prijateljev. Okolje pogosto izredne inteligence ne sprejema kot pozitivno samoumevnost, kot veljata lepota in šport. Mnogi se vpričo nadarjenih počutijo preveč povprečni in tudi manjvredni.

Otroci zelo dobro vedo za šibke točke vrstnikov in jih znajo neusmiljeno izrabiti.

Tudi vzgojitelji in učitelji niso imuni na zavist ali jezo do zelo nadarjenih radovednežev. Na volji imajo subtilen instrumentarij, s katerim »tistim enkrat pokažejo«, bodisi, da se za takega otroka ne zmenijo, so do njega bolj strogi ali pa nič ne storijo.

Odrasli bi lahko pri sprejemanju drugačnosti s svojim vzgledom veliko prispevali in pomagali. Starši, vzgojitelji in učitelji, ki želijo nadarjenim otrokom pomagati izoblikovati zdrave prijateljske vezi, jim morajo pomagati in omogočiti izoblikovati zdrave prijateljske vezi in izkušnje druženja z otroki podobnih interesov in nivojev sposobnosti na določenih področjih.

Predšolski nadarjeni otroci z neenakomernim razvojem imajo več možnosti pridobivanja razvojno enakih prijateljev glede na aktivnosti in okoliščine. Npr., z eno skupino na nižjem nivoju se družijo pri kolesarjenju, prijatelje na višjem nivoju pri gledališki aktivnosti, raziskovalnem krožku itd. Več nivojske izkušnje utrjujejo prijateljske vezi.

Za mnoge nadarjene otroke odrasli uporabljajo izraz, da živijo v svojem svetu. Nadarjeni otroci so razvojno hitrejši na intelektualnem področju, kar pa ne pomeni, da so razvojno hitrejši tudi na ostalih razvojnih področjih. Na primer, kronološko so stari šest let, intelektualno osem let, emocionalno pa štiri leta. Če temu otroku ne pomagamo, da premosti jezo med kronološkim, emocionalnim in pospešenim intelektualnim razvojem, bo ves čas ostal razpet med dvema ekstremoma svoje osebnosti in bo ostal osamljen.

Seveda pa določene sposobnosti izzovejo določene potrebe, ki so drugačne od potreb povprečnih otrok. Za odrasle je izziv pripraviti program, kjer bi nadarjeni otroci lahko zadovoljili svoje specifične potrebe in razvojne potenciale.

POTREBE, KI USMERAJAJO POSAMEZNIKOVO DELOVANJE

Humanistično usmerjeni psihologi, kot je Maslow, Fromm in Rogers, menijo, da človekovo delovanje sprožajo in uravnavajo notranje, njemu lastne silnice. Še posebej je močna in pomembna težnja po razvoju lastnih zmožnosti in potreba po samouresnitvi. To potrebo lahko okolje podpira ali pa zatira. Abraham Maslow je človekove potrebe razdelil v hierarhično piramido, pri čemer naj bi bila zadovoljitev nižjih potreb pogoj, da se pojavijo višje. V hierarhiji je več vrst potreb:

1. Fiziološke potrebe (lakota, žeja).

2. Potreba po varnosti, zaščiti, odsotnosti strahu in zmede, po strukturi in redu (družina).
  3. Potreba po varnosti, sprejetosti in ljubezni (družina, vrtec, šola).
  4. Potreba po samospoštovanju (po moči, dosežkih, samozaupanju, priznanju in upoštevanju s strani drugih – družina, širše okolje).
  5. Potreba po spoznavanju (znanju, razumevanju stvari in odnosov, raziskovanju).
  6. Estetske potrebe (po skladnosti, lepoti).
  7. Potrebe po samouresničenju – uresničiti možnosti, ki jih imaš kot človeško bitje: potreba po ustvarjanju, iskanju smisla in oblikovanju sistema vrednot).
- (Marentič-Požarnik, 2000).

Humanistični pogled na zadovoljevanje potreb opozarja na povezovanje vsakršnega učenja z osebnimi izkušnjami, z naravno radovednostjo in igrivostjo ter s pozitivnimi čustvi, težnjo k smislu in z odnosom brezpogojnega spoštovanja in zaupanja med odraslim in otrokom.

Za vsakršno učenje, raziskovanje in spoznavanje novih stvari je bistvenega pomena, da se otrok čuti sprejetega, varnega in predvsem ljubljenega, da bo sploh lahko uresničil vse dane sposobnosti in potenciale.

SOCIALNO-EMOCIONALNE POTREBE

Socialno-emocionalne potrebe so lahko notranje potrebe in so produkt otrokovih specifičnih individualnih, karakternih značilnosti. Lahko pa da socialno-emocionalne potrebe nastanejo zaradi interakcij otrokovih notranjih potreb s specifičnim okoljem. Le te so:

- Potreba po sprejetosti,
- Potreba po vključevanju in sodelovanju z ostalimi nadarjenimi otroci,
- Potreba po prepoznavanju in dovršitvi nadarjenosti oziroma spretnosti.

Da bi razumeli njihov socialno-emocionalni razvoj, bi morali upoštevati pomen izvora potreb teh otrok in njihov vpliv pri vzgoji nadarjenega otroka.

TUJE RAZISKAVE O PROBLEMIH ČUSTVENEGA PRILAGAJANJA MLAJŠIH NADARJENIH OTROK

Nadarjeni otroci so pogosto obravnavani kot socialno neprilagojeni otroci. Večina različnih avtorjev domneva, da problem socialnega prilagajanja narašča z naraščanjem inteligence.

Največji problem pa predstavlja okolje, ki takega otroka ne spozna kot nadarjenega in mu zato ne nudi zadostne podpore, niti stimulacije. Otrok se ne čuti sprejetega med vrstniki, odrasli pa mu ne nudijo ustrezne čustvene podpore. Ker okolje ne more zadovoljiti vseh potreb nadarjenih otrok, ker imajo le ti specifične in drugačne potrebe od vrstnikov, so pogosto obravnavani kot neprilagojeni posamezniki.

Obstajajo tri teze o tem ali imajo nadarjeni otroci posebne značajske karakteristike, ki povzročajo njihovo ranljivost:

1. Prva je v kvalitativni razliki med nadarjenimi in povprečnimi otroci in je v veliko meri čustvenega značaja ter prispeva k posameznikovi ranljivosti. Mnenje je, da imajo nadarjeni posamezniki močan živčen sistem, kar prispeva k hitrejšemu učenju in dvigu njihove čustvene občutljivosti, intenzivnosti in odzivanja.
2. Druga ugotavlja čustvene razlike med nadarjenimi in povprečnimi otroci, vendar je ta razlika v prid nadarjenim posameznikom.
3. Tretja trdi, da ni nobene kvalitativne razlike na čustvenem področju.
(Porter, 2001).

Nadarjeni otroci lahko trpijo zaradi socialnih in emocionalnih težav, a ne zato, ker je njihov živčni sistem drugačen, temveč zato, ker njihove neobičajne zahteve naletijo na odklonilen odnos ali nezainteresiranost okolice. Zaradi svoje posebnosti in drugačnosti se težje vključujejo v normalne socialne odnose in izobraževalne strukture, ki pa njegovim povprečnim vrstnikom zadoščajo (Porter, 2001).

POVZETEK RAZISKAVE

Namen raziskave je bil spoznati emocionalne značilnosti mlajših nadarjenih otrok glede na ocene vzgojiteljev, ob upoštevanju splošne vloge osebnih podatkov mlajših nadarjenih otrok in kakšna je tako izbrana skupina potencialno nadarjenih mlajših otrok po spolu, starosti, položaju otroka v družini glede na sorojence ter čas obiskovanja vrtca. Vzgojiteljice so po osebni, izkušnjsko subjektivni presoji med otroki svoje skupine izbrale mlajše nadarjene otroke. Uporabljena je bila štiristopenjska numerična ocenjevalna lestvica za ocenjevanje 33 emocionalnih značilnosti mlajših nadarjenih otrok. Vzgojiteljice so vsakega potencialno nadarjenega otroka ocenile z vidika 33 emocionalnih značilnosti.

Pri analizi 33 emocionalnih značilnostih mlajših nadarjenih otrok je ugotovljeno, da se emocionalna in socialna zrelost dviguje s starostjo otroka in dobo obiskovanja vrtca.

Ugotovljeno je tudi, da so otroci, ki niso edinci, bolj emocionalno in socialno prilagojeni. Tudi spol ima pomembno vlogo, ki kaže, da so deklice višje ocenjene kot dečki, kar gre pripisati hitrejšemu emocionalnemu in socialnemu razvoju.

UGOTIVITVE IN SPOZNANJA

Z raziskavo sem proučila emocionalne značilnosti mlajših nadarjenih otrok. Spoznala sem tudi, da lahko nastane velik problem, ko družba ne upošteva njihovih emocionalnih značilnosti, tudi zato, ker jih niti ne zazna ali prepozna. Največkrat naletimo na zmotna prepričanja, da so mlajši nadarjeni otroci vedno emocionalno in socialno zrejši kot večina njihovih vrstnikov. Pri študiju literature pa sem ugotovila, da to vedno ne drži. Narejenih je bilo veliko raziskav, v katerih so rezultati pokazali, da vsi mlajši nadarjeni otroci niso nujno tudi emocionalno in socialno dobro prilagojeni. Izkazalo se je, da ko se ne upošteva otrokovih individualnih posebnosti in s tem tudi povezanih potreb, prispevamo k temu, da se razvije emocionalna in socialna neprilagojenost.

Osnovni namen tega prispevka je osvetliti problem, ki lahko nastane zaradi nerazumevanja, neznanja, ne sprejemanja drugačnega otroka, otroka, ki je nadarjen in svojo emocionalno ranljivost ne kaže vedno na način, ki ga poznamo, ampak jo izraža na nam nesprejemljiv način, kot so motnje vedenja.

Naj zaključim z mislijo:

»Dajmo otroku to, kar nas s svojim vedenjem prosi! Odkrijmo jim svet in oni nam ga bodo pokazali!« (Diana Šumenjak, 2003)

LITERATURA

Glogovec, Z., Žagar, D., (1990). Nadarjeni otroci v vrtcu. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Jelenc, Z., Svetina, J., (1975). Zelo bister učenec. Ljubljana. Mladinska knjiga.

Landau, E., (1990). The courage to be gifted. Toronto. Ontario: Trillium press.

Marentič-Požarnik, B., (2000). Psihologija pouka in učenja. Ljubljana. Državna založba Slovenije.

Musek, J., (1992). Struktura jaza in samopodobe. Val 24.

Nagel, W., (1987). Spodbujanje in odkrivanje nadarjenih otrok. Ljubljana. Državna založba Slovenije.

Porter, L., (2001). Gifted young children. Emotional adjustment gifted children. A guide for teacher and parents. British Library document supply centre.

Smutny, J.,F.,; Weenker, S., (1991). Your gifted child: How to recognize and develop the special talents in your child from birth to age seven.

Šumenjak, D., (2003). Ocene vzgojiteljev predšolskih otrok o emocionalnih značilnostih mlajših nadarjenih otrok. Diplomaska naloga. Univerza v Mariboru Pedagoška fakulteta, Oddelek za predšolsko vzgojo.